

Grupa spółgłoskowa kt

Autor: Halina Karaś

{smoothgallery image=M888.jpg&title=Leksykon&caption=Grupa spółgłoskowa kt w gwarach.

Opracowała I. Stąpor na podstawie: Dejna 23, Kucała 57.} Grupa spółgłoskowa kt. Grupa kt, składająca się z dwu bezpośrednio ze sobą sąsiadujących spółgłosek zwartych, o dwu różnych miejscach artykulacji, wykazuje prawie w całej Polsce skłonność do osłabienia artykulacji i → rozpodobnienia przez zanik zwarcia spółgłoski k(t) → ch(t)), np. nicht, dochtór, chto, chtós, chtóry = nikt, doktor, kto, ktoś, który. Zjawisko to objaśnić można czynnikami artykulacyjnymi. Bezpośrednie przejście od zwarcia tylnojęzykowego przy k do przedniojęzykowo-zębowego przy t jest uciążliwe, zatem jedna z artykulacji zostaje osłabiona – głoska k przechodzi w słabsze ch. Wymowa taka, zwłaszcza w wymienionych wyżej wyrazach, występuje w wielu gwarach, m.in. niemal na całym Mazowszu. Na południu Małopolski, w części Śląska oraz w zachodniej i południowej Wielkopolsce grupa kt w wyrazach kto, który może być wymawiana jako ft: ftóry, fto w wyniku zastąpienia spółgłoski ch (w grupie cht < kt) przez f. W środkowo-północnej Małopolsce w grupie kt zaszła natomiast przestawka, czyli kt → tk, np. tko, tkóry = kto, który, zapobiegająca jej uproszczeniu.